

навички, сприяє розвитку вміння обґрунтувати вибір дизайнерських і технологічних рішень, а також стимулює формування навичок професійного самопредставлення.

Виготовлення годинника з металу як навчальний проєкт для майбутніх вчителів технології є прикладом багатоскладової освітньої практики, де поєднано теорію, інновації й творчу діяльність. Процес створення виробу сприяє загальному розвитку технологічної культури, формує компетентності, затребувані в сучасному навчальному середовищі, а також мотивує до самостійного професійного зростання [3], [4]. Ознайомлення студентів із повним циклом виробництва: від макетування до презентації результату, сприяє їхній готовності до інноваційної діяльності, здатності до аналізу власних дій і відповідального підходу до роботи. Саме цей проєкт підвищує зацікавленість студентів у технологічних дисциплінах, розвиває здатність до впровадження новаторських підходів та інтеграції міждисциплінарних знань, що є невід'ємною складовою професійної підготовки сучасного педагога.

Список використаних джерел:

1. Виготовлення годинника [Електронний ресурс]. Naurok. 12.10.2023. URL: <https://naurok.com.ua> (дата звернення: 15.10.2025).
2. Використання інноваційних технологій виготовлення виробів [Електронний ресурс]. Naurok. 16.01.2022. URL: <https://naurok.com.ua> (дата звернення: 15.10.2025).
3. Інноваційні підходи до вивчення галузі «Технології» [Електронний ресурс]. Еруб ЧНПУ, 2021. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua> (дата звернення: 15.10.2025).
4. Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи [Електронний ресурс]. ТРGNPU, 2022. URL: <https://tpgnpu.ho.ua> (дата звернення: 15.10.2025).

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.18>

Марущак О.В., м. Вінниця
e-mail: ksanamar77@gmail.com

Біль Т.О., м. Вінниця
e-mail: tbil69529@gmail.com

**ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСУ ТА ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
В ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Анотація. У тезах розглянуто роль традицій українського живопису та декоративно-прикладного мистецтва у формуванні художньо-естетичних уявлень і професійних компетентностей здобувачів вищої освіти мистецьких спеціальностей. Акцент зроблено на використанні національних художніх зразків в освітньому процесі, поєднанні академічних технік з народними ремеслами, формуванні кольористичної культури як одного з ключових аспектів естетичного виховання. Подано педагогічні підходи та практичні рекомендації щодо інтеграції декоративно-прикладних мотивів у заняття з образотворчого мистецтва.

Ключові слова: живопис, декоративно-прикладне мистецтво, традиції, естетичне виховання, кольористична культура.

Abstract. The theses consider the role of the traditions of Ukrainian painting and decorative and applied arts in the formation of artistic and aesthetic ideas and professional competencies of higher education students in art specialties. The emphasis is on the use of national artistic samples in the educational process, the combination of academic techniques with folk crafts, the formation of coloristic culture as one of the key aspects of aesthetic education. Pedagogical approaches and practical recommendations for the integration of decorative and applied motifs into fine art classes are presented.

Keywords: painting, decorative and applied arts, traditions, aesthetic education, coloristic culture.

Українське мистецтво – це багатогранний феномен, що коріниться в глибині століть. Воно відображає історію народу, його духовні прагнення та культурні традиції, відчуття тощо. Українські художники зробили великий внесок у світову культурну скарбницю, збагачуючи її унікальними барвистою символікою, відчуттями, широкомасштабними видами всього можливого через пензель.

Українське мистецтво є потужним джерелом духовності, що поєднує глибину традицій з відкритістю до нових художніх форм. В умовах сучасного суспільства, коли глобалізаційні процеси нерідко розмивають національні межі культури, особливого значення набуває естетичне виховання здобувачів вищої освіти на основі українського мистецького спадку [1-3; 7; 8].

Формування художнього світогляду молоді не може бути повним без розуміння традицій живопису та декоративно-прикладного мистецтва, у яких зберігається філософія нашого народу, його емоційність, любов до природи, символіка кольору і форми.

Живопис – це не лише техніка, а спосіб бачити й відчувати світ. У виданні «Український живопис» (Київ, 1989 р.) простежується шлях становлення національної школи – від іконопису до модерного мистецтва ХХ століття. Для українських митців колір завжди мав духовне значення: теплі жовті, червоні й золотаві тони символізували радість, життя, віру в добро.

Живопис помітно розширив сферу тематичного охоплення дійсності, а його реалістична спрямованість стала особливо відчутна. Побут трудящих міста і села, свята і народні звичаї, мотиви природи в її буденній красі, пейзажі, портрети, натюрморти – усе вважалося гідним уваги мистецтва. Це було завоюванням часу, завоюванням демократичної естетики. До прикладу картина Трохименка Карпа Дем'яновича «Над великим шляхом», 1926 р. (рис. 1) – це роздум про вічність, про шляхи історії і сучасність рідної землі. Краєвид захоплює своїм епічним, пісенним розмахом. Тут багато простору, хвилюючої далечини [10, с. 8, с. 57].

Рис. 1. «Над великим шляхом», 1926 р.

Як зазначав Йоганнес Іттен у праці «Мистецтво кольору» [4], саме колір формує емоційний настрій композиції. Цей принцип активно використовується у навчанні здобувачів вищої освіти, коли аналіз картини переходить у практичне створення власних кольорових варіацій. Так здобувачі вищої освіти навчаються не просто копіювати реальність, а передавати внутрішній стан, настрій, духовний досвід.

Рис. 3. Килим, с. Панське (нині Черкаської області). XVIII ст., КДМУНДМ

Народними майстрами декоративного розпису створена невичерпна скарбниця орнаментальних малюнків, надзвичайно різноманітних, багатих фантазією і кольоровою трактовкою [1; 5; 6]. Традиції українських настінних розписів широко використовуються в багатьох галузях художньої промисловості, що найбільше надихає [9, с. 26; с. 186].

У контексті сучасної мистецької освіти, що інтегрує традиційні засади та інноваційні підходи, наукові та педагогічні публікації виступають ілюстрацією того, яким чином теоретичні основи та методичне забезпечення можуть сприяти ефективному становленню та розвитку національних художніх шкіл.

В українських закладах освіти дедалі частіше впроваджуються інтегровані курси, що поєднують живопис, дизайн і декоративно-прикладне мистецтво. Здобувачі вищої освіти створюють власні композиції, використовуючи мотиви петриківського розпису, геометричні орнаменти Полтавщини чи кольорову символіку гуцульських візерунків тощо.

Таке поєднання традиції й академізму формує у здобувачів освіти не лише технічні навички, а й духовну чутливість, гордість за власну культуру, розуміння її значення в контексті світового мистецтва.

Особливе місце у формуванні художнього бачення посідає колір, який відіграє в оформленні значну роль. Колористичне рішення, знайдене в ескізах, зрештою має бути втілене в декораціях, адже від того, як будуть написані декорації, залежить реалізація мальовничого задуму художника. Майстерність театральньо-декораційного живопису ґрунтується на тих самих засадах, що й станкове мистецтво, однак має свої особливості, які

необхідно знати молодому художнику. Вона вимагає не лише точного відчуття кольору та форми, а й розуміння простору, світла, взаємодії декорацій з актором і глядачем.

Також одна з головних особливостей декораційного живопису полягає в тому, що вона повинна ясно сприйматися з далекої відстані і з різних місць залу для глядачів. Зважаючи на це необхідно, щоб за своїм характером і мальовничою мовою вона була сильною і звучною, мазок – енергійним і впевненим, а колірні та тональні співвідношення, що утворюють форму, – в основному зведені до трьох-чотирьох: світла, півтону, рефлексу, тіні, що дає змогу сучасним художникам бути обізнаними і бачити мистецтво з усіх сторін [4, с. 54].

Викладач мистецтва у XXI столітті має бути не лише технічним наставником, а й культурним провідником. Його завдання – навчити здобувачів вищої освіти бачити красу в простому, шукати натхнення не тільки з простору Pinterest, а й у традиціях, розуміти зв'язок між сучасним і минулим.

Ефективним є проведення тематичних майстер-класів з вишивки, писанкарства, ткацтва, а також створення міждисциплінарних проєктів, де мистецтво поєднується з культурологією, історією, етнографією, що сприяє збереженню пам'яті про своє коріння.

Такі підходи перетворюють освітній процес на живу творчу лабораторію, у якій народна культура стає джерелом натхнення для сучасного мистецтва.

Відтак, традиції українського живопису та декоративно-прикладного мистецтва – це не лише минуле, а й духовна основа сучасності. Вони навчають молодь мислити образно, відчувати красу, розуміти своє коріння. Використання цих традицій у мистецькій освіті сприяє формуванню гармонійної особистості, здатної до творчого мислення, культурного діалогу та збереження національної ідентичності.

Зокрема, інтеграція ґрунтового вивчення мотивів, технік і символіки традиційного мистецтва у навчальні програми забезпечує здобувачів вищої освіти необхідним методологічним підґрунтям для створення новаторських мистецьких проєктів. Оволодіння цими традиціями стає потужним джерелом інспірації та інструментом для розроблення власного, впізнаваного художнього стилю, що є важливим для майбутніх фахівців мистецької галузі. Таким чином, українські художні традиції виступають не лише об'єктом вивчення, а й активним чинником формування професійної компетентності та національно свідомої, естетично розвиненої творчої еліти.

Список використаних джерел:

1. Marushchak O.V., Zuziak T.P., Savchuk I.V. Formation at students of pedagogical higher education institutions of esthetic idea by means of national ornament. *Modern Scientific Researches: The International Scientific Periodical Journal*. Issue 11. Part 1. 2020. С. 31-38.
2. Marushchak O.V., Zuziak T.P., Savchuk I.V., Rohotchenko O.O. Artistic and aesthetic competencies development: training teachers using decorative and applied arts. *Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference (May 22th-23th, 2020, Rezekne)*. Rezekne: Rezeknes Tehnologiju Akademija, 2020. Volume V. 719-728.
3. Зузяк Т.П., Марущак О.В. Досвід визначних майстрів гончаротворення як передумова етнокультурного виховання студентської молоді. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2018. Вип. 1. С. 186-191.
4. Йоганнес Іттен. Мистецтво кольору. ArtHuss, 2022. 96 с.
5. Марущак О.В., Кравець В.М., Мудрак Н.В. Декоративний рисунок як універсальний інструмент умовно-декоративного сприйняття світу. *Актуальні питання науки, освіти і суспільства: теорія і практика*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Умань, 28 жовтня 2022 р.): у 2 ч. Умань: ЦФЕНД, 2022. Ч. 1. С. 73-74.
6. Марущак О.В., Романенко С.В., Будикіна Б.С., Павловська Є.А. Художньо-образна мова

формування декоративної композиції. *Scientific Research: Theoretical Foundations and Practical Applications*. Proceedings of the VII International scientific and practical conference. (January 24-26, 2024). Vienna, Austria, International Scientific Unity. 2024. Pp. 57-61.

7. Марущак О.В., Романенко Т.М., Шевченко М.О. Декоративно-ужиткове мистецтво як елемент підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до естетичного виховання учнівської молоді. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2018. Вип. 1. С. 204-207.

8. Марущак О.В., Савчук І.В., Бойчук С.О. Духовно-естетичне виховання учнів ЗНЗ засобами гончарного мистецтва. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2018. Вип. 1. С. 221-225.

9. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. Львів: Видавництво Львівського університету, 1969. 192 с.
Український живопис: сто вибраних творів: альбом / авт.-упоряд. Ю.В. Беличко. Київ: Мистецтво, 1989. 191с.: іл.

РОЗДІЛ III

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ, ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ТА ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СФЕРИ КУЛЬТУРИ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ, ПРОФЕСІЙНОЇ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.19>

Титаренко В.П., м. Полтава
Ковальчук В.О., м. Полтава
e-mail: vezkovalchuk@gmail.com

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У тезі розглянуто значення впровадження освітніх технологій, спрямованих на розвиток екологічного мислення учнів як важливої складової освіти для сталого розвитку. Проаналізовано сучасні підходи до інтеграції екологічної освіти в навчальний процес, що базуються на принципах міждисциплінарності, практичної діяльності та усвідомленого ставлення до довкілля. Обґрунтовано доцільність використання проектного, інтерактивного, дослідницького навчання, кейс-технологій та елементів гейміфікації у формуванні відповідального ставлення до природи. Підкреслено роль учителя технологій у формуванні в учнів екологічної культури та навичок критичного осмислення впливу техніки і технологій на сталий розвиток суспільства.

Ключові слова: екологічне мислення, сталий розвиток суспільства, освіта для сталого розвитку, освітні технології, екологічна культура.

Abstract. The thesis examines the importance of implementing educational technologies aimed at developing students' environmental thinking as a key component of education for sustainable development. The study analyzes modern approaches to integrating environmental education into the learning process based on interdisciplinarity, practical activity, and conscious attitudes toward the environment. The use of project-based, interactive, research, case-study, and gamification methods in forming responsible environmental behavior is substantiated. The role of technology teachers in shaping students' environmental culture and critical understanding of the impact of technology on the sustainable development of society is emphasized.

Keywords: environmental thinking, sustainable development of society, education for sustainable development, educational technologies, environmental culture.

Сучасна освіта постає потужним інструментом розвитку екологічної свідомості та формування у молоді здатності діяти відповідально щодо довкілля. Підвищення рівня екологічного мислення учнів є необхідною умовою переходу до моделі сталого розвитку суспільства, у центрі якої – гармонійна взаємодія людини, техніки та природи.

Як зазначає Л. Чистякова, сталий розвиток потребує оновлення змісту та технологій підготовки педагогічних кадрів, зокрема майбутніх учителів трудового навчання та технологій [1, с. 123-124]. Вона підкреслює, що екологічна культура формується на основі поєднання наукових знань і практичних дій, спрямованих на відповідальне ставлення до природного середовища. Ефективним засобом розвитку екологічного мислення є включення до освітнього процесу екодизайну та технологій апсайклінгу – переробки матеріалів із наданням їм нового функціонального призначення [1, с. 125-127]. Такі підходи не лише розвивають творчість, а й